תוספות הרי"ד על תלמוד ירושלמי יומא

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות הרי"ד על תלמוד ירושלמי יומא

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-הריד-על-תלמוד-ירושלמי-יומא/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 6
פרק ב 8
הלכה א 8
הלכה ב 11
פרק ג 15
הלכה ג 15
פרק ה 18
הלכה א 18
הלכה ד 23

פרק א

הלכה א

ע"ד דר"י דו לא יליף לה מן הדא קריא מעלה הוא בפרה סילסול הוא בפרה ניחא ע"ד דבר קפרא דיליף לה מן קריא למה כאן נוגעין וכאן אין נוגעין אר"ח ב"א שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים ולא כך אינו טמא מחמת הוייתו אר"ב אף ב"ק א"ל משום מעלה הוא בפרה סילסול הוא בפרה ע"כ. הסוגיא הזאת חמורה והמפרשים ז"ל הש"ק ומה"פ ז"ל הביאו התו"י ז"ל ופילפלו בזה גם התו"י מפלפלין בזה בהא דפריך ואינו טמא משום הזייתו הא י"ל דלא קיבל הזאה עד הערב. וע"ז מפלפלין הפ"מ והק"ע ז"ל ולפענ"ד דלגי' התו"י ז"ל דמשני שלא יטמאו אחיו הכהנים ממנו שפיר פירשו לפי שיטתם ז"ל אבל לפי הגירסא שלפנינו יתפרש בע"ה בלי שום דוחק ולא יהיה קשה מאומה. דלכאורה קשה מאוד לפי גירסתינו אר"ב אף ב"ק א"ל משום מעלה וכו'. קשה מאד מאי קמ"ל הא רחב"א דמשני שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים הכי לא ס"ל דמעלה הוא בפרה וכו' דאל"כ מאיזה טומאה נטמא אלא ע"כ דמעלה היא דווקא גבי פרה כדאיתא בתו"י ז"ל דבגדי אוכלי קודש מדרס הוא לחטאת וע"כ דלרחב"א ג"כ מעלה הוא בפרה ועכ"ז מקשה ואינו טמא משום הוייתו וא"כ מאי מוסיף ר"ב דמעלה הוא וכו' הכי אין אנו יודעין דכל טומאתו היא משום מעלה ואעפ"כ לא ניחא לן כיון דבל"ז טמא מאי מעלה הוא א"כ מאי אהני לן תירוצא דר"ב ע"כ נראה לפענ"ד דה"פ בפשיטות עפ"מ שכתבו בתו"י ז"ל וז"ל וטעמא דמטמאין אותו בנגיעתן משום בגדי אוכלי קודש מדרס לחטאת ואפילו שמרו עצמן על טהרת חטאת אומר רבינו הזקן ז"ל יכולין היו חכמים לעשותן כטמאים ויהיה היכירא לצדוקים בטבילתו כיון שהצריכוהו טבילה מחמת שעשאוהו כט"מ בשביעי שלו שצריך הערב שמש וא"ת מ"ש בחגיגה דף כ"ג גבי שפופרת וכו' עיי"ש והנה לפענ"ד ברור דהירושלמי דפריך ואינו טמא מחמת הזייתו וכן בה"ב בפרקין לקמן לא קפריך אליבא דר"ע לחוד דא"כ הול"ל אליבא דר"ע כמו בש"ס דילן דף י"ד ע"א וע"כ דקפריך אליבא דכו"ע והוא משום דלא שנויה כלל הפלוגתא דר"ע ורבנן בירושלמי. ועפ"ז יתבאר היטב הסוגיא דידן דקפריך לב"ק דיליף לה מן קרייא ולא ס"ל דמעלה וסילסול בפרה א"כ קשה למה כאן נוגעין וכאן אין נוגעין אר"ח ב"א שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים פי' כמו שכתב רבינו הזקן ז"ל דיכולין היו חכמים לעשותן כטמאין שלא יגעו בו כדי שלא יטמאו אותו כדי שיהא היכירא לצדוקים בטבילתו עיי"ש וא"כ ע"כ הטעם דעשאו חכמים דלא יגעו בו ולא לטמאותו כדי שאח"כ ביום האחרון יגעו בו ויטמאו אותו. ואבל לא משום מעלה הוא בפרה דהוא טהור כ"כ שלא נגעו בו אחיו הכהנים ז"א אלא דב"ק לא ס"ל

דמעלה הוא בפרה ורק משום דצריך היכירא לצדוקין והיו מטמאין אותו ביום השמיני בנגיעה וטבל בלא הערב שמש ע"כ צריכין לטמאות אחיו הכהנים ולאסור נגיעתן בו כדי שביום השמיני כשיגעו בו יהיה טמא ויטבול בלא הערב במש משא"כ גבי יוה"כ אין צריכין לטמאות אותו ע"כ לא אמרו דאחיו הכהנים מטמאין אותו בנגיעתו ע"כ נוגעין בו וע"ז פריך ולא כך אינו טמא מחמת הזייתו בתמיה דלמה לן לאסור הנגיעה מאחיו הכהנים ולטמאותן כדי שיטמאו אותו ביום האחרון בנגיעתן דלא רצו לטמאו בנגיעת שרץ דלא רצו לזלזל בו לטמאו טומאה דאורייתא כמו שכתבו התוס' ז"ל דף ב' ע"א ד"ה להוציא אבל מכיון דהוזה עליו כל שבעת הימים דגמרינן ממילואים ולא מחשש טומאה לא יטבול אתמול בערב דלא היתה טבילה במילואים רק הזאת דם לחוד ולא טבילה וה"נ דכוותיה וא"כ למה לן לאסור הנגיעה באחיו הכהנים ולטמאותן הא בלא"ה יכולין היו לעשות היכירא לצדוקים אף דלא יטמאו אותו בטומאה דאורייתא אלא דיטבול ביום האחרון מחמת הזייתו ויעסוק בפרה בלא הערב שמש ויהיה היכירא לצדוקים הן אמת דהחמירו חכמים שלא לטמאות אותו לכתחלה בטומאה דאורייתא לזלזל בו אבל הזייה כבר נעשה עליו בלא זלזול אלא בקדושה א"כ ממילא יטבול ביום האחרון למחר ויעסוק בפרה בלא הערב שמש [והא דכתבו התוס' ז"ל דף ג' ע"ב ד"ה ריב"ב דהא דטבו"י כשר בפרה הנ"מ בטבו"י דרבנן אבל טבו"י דבועל נדה שהוא דאורייתא אסרו רבנן אע"ג דמדאורייתא שרי אפילו טבו"י בטומאה דאורייתא מ"מ רבנן גזרו בהן בל"ס לפענ"ד דכונתם הוא ג"כ דלכתחלה צריך ליזהר שלא יבא לידי טומאה דאורייתא לכתחלה אבל פשיטא כשנטמא מאליו בטומאה דאורייתא שפיר עובד טבו"י דאין סברא למימר כלל דרבנן יאסרו לעשותה בטבו"י כי ז"א כי הלא אדרבה כמה גזירות עשו חכמים להוציא מלבן של צדוקים והאיך נימא כשנטמא אסור לו לעשות בפרה עד שיעריב שמשו זה פשיטא דאינו אלא דהעיקר שלא יזלזל להיות טמא לכתחלה כדאיתא בתוס' ז"ל דף ב' ע"א הנ"ל וה"נ כונתם ז"ל דצריך ליזהר לכתחלה שלא יבוא לידי טומאה דאורייתא שלא יזלזל בטומאה דאורייתא אבל פשיטא דעל הזייה שהוא בקדושה הוא שפיר עושה בטבו"י. וע"כ דכונת התוס' ז"ל דטעמא הוא שלא יזלזלו בו לטמאו כדמוכח מלשונם ז"ל דף ב' ע"א עיי"ש ולתירוצם השני דאפילו טבו"י לא הותר אף מדאורייתא אלא בט"מ וטבו"י דשרץ דאתא בק"ו אבל בועל נדה חמור ממנו שמטמא משכב תחתון כעליון זה לא שייך בהזאה]. וע"כ דלשיטת הירושלמי דלאו משום חששא דטומאה אלא משום דילפינן ממילואים דהיה הזאה לא בעי טבילה כל שבעת הימים דלא היה במילואים רק הזאה ולא טבילה [ולשיטת הבבלי לשיטת הסוגיא דדף ח' ע"א וע"ב דמשמע משום

חשש טומאה וע"כ לר"מ בעי הזאה כל ז' ולר"י שלישי ושביעי כדאיתא דף ח' ע"ב ראשון שמא שלישי וע"כ בעי טבילה ג"כ לאחר הזאה למ"ד טבילה בזמנו מצוה כדפירשו התוס' ז"ל לאחר הזאה תומ"י אבל להך שיטה דלאו משום חששא דטומאה אלא משום דילפינן ממילואים ע"כ דלא בעי טבילה. וע"ז מתרץ ר"ב אף ב"ק א"ל משום מעלה בפרה סילסול הוא בפרה כלומר לא כדקס"ד דהעיקר דהטילו חכמים טומאה על הכהנים כדי שיטמאו במגען לכהן השורף את הפרה להוציא מלבן של צדוקים ז"א אלא דמעלה הוא בפרה סילסול הוא בפרה דאפילו לא יטמאו אותו מ"מ אסרו בנגיעה ועשאוהו טהור כ"כ עד שאחיו הכהנים אסורין לנגוע בו שלא יטמאו אותו וע"כ אף דאינן צריכין לטמאות את הכהנים כדי שיצטרך טבילה בנגיעתן ביום האחרון מ"מ הרי הם כטמאים לגביה משום מעלה הוא בפרה וכיון שמעלה הוא בפרה ממילא מטמאין אותו הכהנים בנגיעתן משום מעלת הפרה וע"כ ממילא ביום האחרון נגעו אותו כדי שיצטרך טבילה להוציא מלבן של צדוקים וע"כ שפיר יכול לטבול אתמול בערב כיון דלמחר יצטרך טבילה ממילא בנגיעת הכהנים משום מעלת הפרה. אבל התוס' ז"ל לא רצו לפרש כן משום דע"פ גירסתן דמשני שלא יטמאו הכהנים ממנו א"כ נמצא הקושיא במקומה עומדת דלמה טמאו להכהנים שביום השמיני מטמאין בנגיעתן הא בלא"ה טמא משום הזייתו כנ"ל כיון דלא משני דמטמאין משום מעלה הוא בפרה וע"כ פירשו כפירושם ז"ל:

הלכה ב

ואינו טמא משום הזייתו אר"י בר"ב משהיה מקריב קרבנותיו היו מזין עליו ע"כ. בציון ירושלים מקשה כיון דצורך הוא אין הזאה מטמאתו וכמ"כ קשה על הש"ס דילן דף י"ד ועיין במל"מ ז"ל פי"ט מה' אה"ט עיי"ש ולכאורה קשה ע"ז באמת מה שהקשה המל"מ ז"ל גבי ב' שבילין על הר"ש ז"ל דאינו אלא חומרא בעלמא להצריכו טבילה והזאה שמא היום או למחר יתברר הדבר דהתינח טבילה לא נפיק ריעותא אם אנו מצריכין אותו לחומרא אבל הזאה כיון דמדין לא היה צריך נמצא שאנו מטמאין אותו בידים שהרי המגע במי חטאת שלא לצורך הזאה טמא ואולי כיון דתקנת חכמים הוא להזות עליו נמצא שהוא לצורך הזייה וכל שהוא לצורך אינן מטמאין וכמבואר עכ"ל ז"ל. ולכאורה קשה מאוד על תירוצא דידיה מסוגית הש"ס דף י"ד הנ"ל דמוכח דאליבא דר"ע אף הזאה שהיא צריכה מ"מ כיון שטהור הוא טמא ומה שנסתפק בתחלה וס"ל דהזאה שהוא משום חומרא דרבנן הוי טמא פשיטא דהוא הכל אליבא דר"ע דמקשה שם על ר"ע ור' יוסי וע"כ דקושייתנו על ר"ע דלרבנן פשיטא דטהור אבל תירוצו קשה. ונראה לפענ"ד בפשיטות דדוקא הכא גבי שבעת ימי הפרישה דהוא מחשש טומאה שפיר ס"ל לר"ע

דהוא טמא דשמא באמת טהור הוא ורבנן לא עשאו כטמא דהא עובד עבודה כל ז' רק לענין יוה"כ אסמכוה רבנן אקרא דמילואים [לשיטת הש"ס דילן] וחששו לטומאה כדאיתא בתוס' ז"ל ד"ד ע"א שהבאתי לעיל אבל התם גבי ב' שבילין דבאמת הספק טומאה לפנינו רק התורה התירה ס"ט ברה"ר וכיון דחכמים החמירו אצל גברי דאיפשר בתקנה וע"כ אינו בהיתר שהתירה התורה ברה"ר וביטלו חכמים ההיתר דרה"ר והוי כמו ברה"י וע"כ ספיקו טמא וכיון דהוי טמא מן הדין א"כ הוי הזאה צריכה מן הדין תורה ודומה למה שכ' המג"א ז"ל באו"ח סי' תמ"ד ס"ק מ"ו ונ"ל דאפי' באכילה שרי לענין חמץ נוקשה דרבנן והא דכתב הר"נ ז"ל פ"ק ישראל שהפקיד חמצו אצל א"י וקיבל הא"י אחריות צריך ביעור מדרבנן ואם עבר ולא ביערו אסור אחר הפסח שאני התם כיון דזה החמץ צריך ביעור מן התורה וחכמים תיקנו שזה לא מקרי ביעור א"כ הו"ל כאילו עבר מדאורייתא דומיא דמי שביטל חמצו ולא ביערו דאסור אחר הפסח וכו' עכ"ל ז"ל עיי"ש וה"נ דכותיה דהכא גבי פרישה דיוה"כ דמדאורייתא אין כאן כלל חששא דטומאה אלא מדרבנן והעיקר ספק טומאה הוא מדרבנן משא"כ הכא גבי ב' שבילין דספק טומאה הוא מדאורייתא והו"ל ספיקא מדאורייתא ורק מן התורה ר"ה מתירו וכיון דאמרו רבנן דאין ד"ה מתירו כיון דאיפשר לגברא בתקנתא ממילא הו"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא וצריך הזאה מד"ת משא"כ הכא גבי פרישה דכל חששא דטומאה הוא מדרבנן הו"ל כמו נוקשה דרבנן דעיקר החמץ הוא מדרבנן א"כ מן ד"ת א"צ הזאה וא"כ טמא הוא מד"ת א"כ היכי עביד עבודה וכי בשביל שצריך הזאה מדרבנן יהיה טהור לעבוד עבודה כיון דמד"ת הוי טמא משא"כ גבי ב' שבילין דהתם אמרו רבנן דרה"ר לא הוי היתר ונמצא דהוי טמא מן התורה וצריך הזאה מד"ת והזאה מטהרתו כמו בעיקר חמץ מן התורה ורבנן אמרו דלא הוי ביעור הו"ל כאילו עבר אדאורייתא וה"נ כיון דאמרו רבנן דלא הוי רה"ר היתר הו"ל כמו דצריך הזאה מן התורה וזה ברור ופשוט וראיתי בנו"י ז"ל דמקשה על ספיקא דהמל"מ ז"ל דאף בצריך הזאה מדרבנן מ"מ טמא ע"ז מקשה הא אליבא דרבנן גבי הזאה דיוה"כ ס"ל לרבנן דטהור ומפלפל ע"ז אבל באמת המל"מ ז"ל מעיקרא לא מקשה רק אר"ע דהא קאי שם אליבא דר"ע ולר"ע דס"ל דהזאה על הטהור הוי כנוגע ורק בנוגע לצורך הזייה טהור ג"כ ע"כ מסיים המל"מ בלשונו ז"ל והנוגע במי נדה שלא לצורך הזייה טמא ומה שמסיק המל"מ ז"ל דרבינו ז"ל לא כתב כי אם טבילה אלמא דבהזאה לא החמיר עליו להזות עליו שלא לצורך ולפ"ז דין זה לא נאמר כי אם בטומאת שרץ אבל לא בטומאת מת דלא אמרינן זילו טבילו כיון דטבילה לא מהניא כלל בלא הזאה עכ"ל ז"ל הגם דרבינו ז"ל פסק כרבנן דר"ע היא לאו משום דחשש לטמאו בידים

ז"א אלא דלא מחמירין עליו רק לענין טבילה דהרי מקוה לפניך אבל לא בהזאה דצריך לאפר פרה ולבוא לירושלים ואפילו בלא ירושלים לא בנקל למצוא אפר פרה ונמצא דדברי המל"מ ז"ל מבוארים היטב בע"ה:

היה שם עוד אחד. הש"ק ז"ל הק' על הרמב"ם ז"ל דכתב ונוטל חלק בראש כיצד כשירצה אומר זו החטאת שלי וזה האשם שלי ע"כ נראה שזו דעת רבנן שלעולם אינו נוטל אלא אחת ובפ"ב מה' תמידין פסק כרבי וכו' ואיני מבין הקושיא דהרמב"ם ז"ל פסק כרבי והא דכתב זו החטאת שלי כונתו בדאיכא שתים נוטל הוא בראש ואומר זו אני נוטל ואם היא שמינה יותר הוא שלו ואין הכהנים רשאים ליטול טרם שיטול הוא חלקו בראש כי חלק בראש ונוטל מחצה או אחת ב' ענינים הן וזה פשוט לפענ"ד ודו"ק:

פרק ב

הלכה א

תני א"ר יהודא מנין להצתת האליתא שלא תהא אלא בכהן כשר וכ"ש ת"ל ונתנו בני וגו' התיבון וכו' מחלפה שיטתיה דר"י תמן הוא צריכה כהן כשר וכו'. הסוגיא הזאת קשה להבין פי' הק"ע ז"ל קשה לי להבין דמפרש דהקושיא דמחלפה שיטתיה דר"י דתמן הוא צריך קרא לרבות כהן כשר והכא א"צ קרא אלא מדבעינן בראשו של מזבח ע"כ דבעינן כהן כשר וזה קשה לי להבין הא היינו דמקשה ליה ר"ש לר"י כדפירש רש"י ז"ל וכן הק"ע ז"ל גופיה מעתיק קצת פרש"י ז"ל ופי' הפ"מ ז"ל ג"כ קשה לי להבין דמאי פריך לפירושו דאמאי לא אמר כאן שצריך ג"כ כהן לא אבין הפירכא דבחדא קתני שצריך כהן ולא מסיים בראשו של מזבח ובחדא בראשו של מזבח ולא מסיים כהן והאיך שייך למימר ע"ז מחלפה שיטתיה דר"י ע"כ נראה לפענ"ד דה"פ וכדי להבין על בוריה בע"ה לזאת מוכרחים אנחנו להציע שיטת הבבלי במכלתין דף מ"ה עם פירש"י ז"ל ותוס' ז"ל ובזה נבין החילוק שבין בבלי וירושלמי בזה גרסינן בדף מ"ה ע"א היה ר"י אומר מנין להצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח ת"ל והאש על המזבח תוקד בו כו' דתניא ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת דברי רבי יהודא א"ל ר"ש וכי תעלה על דעתך שהזר קרב לגבי מזבח אלא לימד על אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח פירש"י ז"ל וכי תעלה על דעתך מאחר שאתה למד מן האש על המזבח תוקד בו שיהא בראשו של מזבח כלום הוצרכנו למקרא זה להטעינה כהן וכי תעלה על לב שזר קרב לגבי מזבח הלא נאמר אך אל כלי הקודש ואל המזבח לא יקרבו אלא לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא על ראש המזבח

וכהונה דכתיב בהאי קרא לגופיה איצטריך לה שנתינת אש צריכה כהן ולא יטלנה זר ויקריבנה למזבח עכ"ל ז"ל ומפרשים בתוס' ז"ל פירוש לפירש"י ז"ל דונתנו ב"א הכהן אש קאי אאש דמביא מן ההדיוט ולא על הצתת אליתא ואש דהדיוט לא בעינן על ראש המזבח ע"כ צריכין לרבות כהן כשר וסיפא דקרא על המזבח קאי על הצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח עיי"ש באריכות ועוד מקשים בתוס' ז"ל שם וז"ל וקשה ליה לר"י והאש על המזבח תוקד בו להצתת אליתא שהבערתה על המזבח ל"ל תיפוק ליה מונתנו ב"א הכהן אש על המזבח דהא ר' יהודא גמר מהתם הצתת אליתא שתהא בכהן כשר ובכלי שרת וי"ל אי לא הוה כתיב והאש על המזבח תוקד בו לא הוי דרשינן מונתנו אלא נתינת אש דהדיוט על המזבח ושתהא בכהן כשר ובכלי שרת אבל הצתת אליתא לא דרשינן אבל השתא דנפקא מוהאש על המזבח בהצתת אליתא שתהא בראשו של מזבח גמרינן שפיר מונתנו הצתת אליתא ונתינת אש דהדיוט שלא יהא אלא בכהן כשר וכלי שרת דמסתמא בני אהרן דנפקא לן מיניה כהן כשר וכלי שרת קאי על כל מצות שע"ג המזבח עכ"ל ז"ל. ונראה לפענ"ד דהירושלמי מחולק עם הבבלי בזה דבבלי ס"ל לר"י ולר"ש דקרא דונתנו קאי על הצתת אליתא וע"כ ס"ל לר"י דכיון דוהאש על המזבח קאי גם על הצתת אליתא כמו כן בקרא דונתנו ג"כ קאי אתרווייהו על אש של הדיוט ועל הצתת אליתא כדפירשו התוס' ז"ל וכן ר"ש מוקי הקרא דונתנו ב"א הכהן על אש של הדיוט ועל המזבח מרבה הצתת אליתא אבל סוגית הירושלמי אינו כן אלא דר"ש מוקי קרא דונתנו ב"א הכהן וגו' על המזבח כולהו באש דהדיוט וכן ר"י מוקי קרא דוהאש על המזבח לאש דהדיוט רק הקרא דונתנו ב"א הכהן וגו' על המזבח מוקי בהצתת אליתא וכמו שגרסינן מפורש א"כ למה באמר ונתנו ב"א הכהן אש על המזבח לימד על הצתת אש שלא תהא אלא בראשו של מזבח ולא גרסינן הצתת אליתא וכן ר"י מוקי קרא דוהאש על המזבח להצתת אש ולא גרסינן הצתת אליתא ואזלי לטעמייהו בזה דלשיטת הירושלמי קשה לכאורה קושית רש"י ז"ל אליבא דר"ש דל"ל ב"א הכהן הא ידעינן מכח דכי סלקא דעתך שזר קרב אצל המזבח וליכא לתרוצי דקאי אאש של הדיוט כנ"ל דבו לא בעינן ע"ג המזבח ז"א לשיטת הירושלמי דגם באש של הדיוט בעינן ע"ג המזבח א"כ ב"א הכהן ל"ל אבל ז"א דמיבעיא ליה לדרשא למעט הפשיטן וניתוחן שכשר בזה כדאיתא בבבלי דף כ"ז במכלתין דקפרכינן מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה ל"ל ונתנו ב"א הכהן וגו' ל"ל למעוטי הפשט וניתוח ובגמ' דילן קפרכינן ע"ז ואכתי איצטריך לגופיה סד"א כיון דלאו עבודה דמיעכבא כפרה הוא לא תיבעי כהונה קמ"ל דבעי כהונה וזה הנפ"מ דווקא כדבעינן למילף מכח דמקבלה ואילך מצות כהונה וע"כ מיותר שייך

שפיר האי פירכא דליכא למילף מן הכלל דמקבלה ואילך מצות כהונה דמשום דלאו עבודה דמיעכבא כפרה הו"א דיצא מן הכלל אבל כשילפינן מכח דכי תעלה על דעתך שזר קרב אצל המזבח שפיר מיותר וקשה ונתנו ב"א הכהן וגו' ל"ל ש"מ למעוטי הפשט וניתוח ולא קשה כלום על שיטת ירושלמי אבל במסקנא בבבלי דיליף הפשט וניתוח מקרא אחרינא תקשה לר"ש ל"ל ונתנו ב"א הכהן דלא בעינן למעוטי הפשט וניתוח ע"כ דקאי אאש של הדיוט דלא בעינן בו ע"ג המזבח ואיצטריך לגופיה כיון דלאו עבודה דמיעכבא כפרה היא משא"כ לשיטת הירושלמי לא בעינן לגופיה דיכול לאוקמיה כהו"א בבבלי אבל להבבלי מוכרח דלר"ש קאי אאש של הדיוט. וכיון דזכינו לזה עולה כהוגן הסוגיא. דכיון דר"י מוקי קרא דוהאש על המזבח לאש דהדיוט ונתנו ב"א הכהן וגו' להצתת אליתא ור"ש משיב לר"י דילפינן מונתנו ב"א הכהן לימד אחר שהצתת האש לא תהא אלא ע"ג המזבח ונחלקו ר"י ור"ש במה דילפינן מקרא דונתנו למר ילפינן כהן וכ"ש בהצתת אליתא ולמר לא צריכין לילפותא זאת אלא ילפותא אחריתי להצתת אש שלא תהא אלא ע"ג המזבח [והוי כמו בבבלי דע"כ הברייתא קאי ע"ז האופן דר"י יליף מונתנו על הצתת אליתא כהן וכ"ש ור"ש משיב לו דלא מיבעיא קרא לזה אלא הקרא יליף לן בראשו של מזבח ועיקר חסר מן הספר דהול"ל אלא לימד על הצתת אש של הדיוט דמיבעיא ע"ז קרא כדפירש"י ז"ל ולכאורה כך הול"ל בברייתא אלא ע"כ דלא נחלקו בברייתא למאי מיבעיא הקרא אלא דמר יליף חידוש זה מן הקרא ומר קאמר דרק חידוש זה ילפינן מסיפא דקרא ונמצא דמר יליף חידוש מן רישא דקרא ומר יליף מסיפא דקרא ולא נחלקו בברייתא מפורש למאי מיבעיא רישאי דקרא וה"נ בירושלמי ג"כ ר"י יליף מרישא דקרא חידוש דכהן ור"ש ס"ל דילפינן חידוש מסיפא דקרא לע"ג המזבח ולמאי מיבעיא רישא דקרא לא קמיירי בברייתא כמו לשיטת הבבלי וזה פשוט] ואין להקשות כיון דר"י מוקי קרא דוהאש על המזבח לאש דהדיוט א"כ ע"כ דקרא ונתנו ב"א הכהן לא קאי אאש דהדיוט דאל"כ הרי כתוב חדא זימנא דבעי ע"ג המזבח וע"כ דלא קאי האי קרא דונתנו אתרווייהו דהשתא ל"ל דקאי אתרווייהו והא דבעינן הקרא דוהאש על המזבח לגלות לן דקאי הקרא דונתנו ב"א הכהן גם אאש דהדיוט דבעינן גם בו ע"ג המזבח כמו שכתבו התוס' ז"ל הנ"ל ז"א דמהכ"ת נימא בלא"ה דקאי אאש של הצתת אליתא לחוד בשלמא לר"י בש"ס דילן שפיר איצטריך האי והאש על המזבח לגלות לן דקרא ונתנו וגו' קאי גם אאש דהצתת אליתא דבלא"ה הייתי אומר דקאי רק אאש של הדיוט משא"כ לשיטת הירושלמי א"א למימר דבלא"ה ה"א דונתנו וגו' קאי אהצתת אליתא לחוד ולא על אש של הדיוט בתמיה יציבא בארעא כו' הא עיקר הוא אש

של הדיוט יותר מן הצתת אליתא דפשטות הקרא קאי אאש של הדיוט אלא ע"כ דהקרא דונתנו לא קאי רק אהצתת אליתא א"כ נמצא דהצתת אליתא צריך כהן כשר והצתת אש דהדיוט לא צריך כהן כשר דהא לא כתיב גביה כהן ז"א דלשיטת הירושלמי ג"כ קאי אתרווייהו וכ"ת והאש על המזבח תוקד בו ל"ל ז"א דאל"ה היינו מוקמינן הקרא דונתנו אאש דהדיוט ולא על הצתת אליתא אבל השתא דקרא דוהאש על המזבח קמרבה אש דהדיוט שיהא ע"ג המזבח פשיטא דקרא ונתנו וגו' על המזבח קאי על הצתת אליתא ג"כ דמרבה להצתת אליתא שיהא ע"ג המזבח. וע"כ בין להירושלמי בין להבבלי שפיר מרבינן מקרא דונתנו וגו' אש דהדיוט והצתת אליתא. זהו לפי האמת ורק המקשן קס"ד מדמוקי ר"י קרא דונתנו על הצתת אליתא שתהא בכהן כשר והצתת אש לע"ג המזבח דווקא הוא דהכא מרבינן לכהן כשר והכא מרבינן לע"ג המזבח משמע דדווקא הוא בשלמא לשיטת הבבלי לא קשה דהא ב' הכתובים מרבינן על הצתת אליתא והוא הדין לאש דהדיוט אבל בירושלמי דמוקי חד קרא להדיוט וחד קרא להצתת אליתא א"כ קס"ד דמקשן דדווקא הוא ע"כ פריך מחלפא שיטתיה דר"י תמן הוא צריכה כהן כשר גבי אליתא וגבי הדיוט לא צריכה כהן כשר ושיטה מיחלפת היא זו דע"כ אש דהדיוט צריכה יותר כהן מאליתא דפשטות הקרא קאי אדהדיוט ע"ז משני אר"ת בר יודן מה את ש"מ נאמר בראש המזבח וזר בתמיה וכי משום דמרבה לאש דהדיוט ע"ג המזבח א"כ אמינא דאינו אלא בראש המזבח אבל זר שרי בתמיה דאין ה"נ דנתרבה מקרא דונתנו על כהן כשר ולאו דווקא הוא. ודו"ק:

הלכה ב

פתילה שכבת צריכה דישון מה מיד וכו'. הסוגיא חמורה ולא הבנתי מאי קמיבעיא ומאי קמהדר תלמידוי דר' חייא בר לולייני וכדי להבין הסוגיא הזאת מוכרחני להציע שיטת רש"י ז"ל והרמב"ם ז"ל והרשב"א ז"ל. הרמב"ם ז"ל פוסק בפ"ג מה' תמידין ומוספין הי"ב דהטבת הנרות היינו הדלקה וס"ל ז"ל דהנרות היו צריכין להדליק כל היום ואם כבתו ביום מדשנן וחוזר ומדליקן עד הערב ואז מדשן אותן מה שנשתייר ומדליק אותן בערב מחדש כן היא שיטתו ז"ל. והרשב"א ז"ל בסי' שי"ט חולק ע"ז וס"ל ז"ל. דכן הסדר דבערב מעלה הנרות ונותן בהם שמן שידלוק חצי לוג שיעור שידלוק מערב עד בוקר בליל הגדול שבטבת וכו' ומכאן אנו למידין ג"כ שאם מצאן שכבו אין זקוק להן להדליקן עד הערב שאילו כן היה נותן בהם שמן כמידת יום ומידת לילה שהתורה לא תסמוך על הנס ובנר מערבי בלבד הקפידה תורה שיהא דולק תמיד וכו' משא"כ בשאר בנרות אם מצאן דולקין מניחן במקומן עד הערב ואם מצאן שכבו מדשן שמנן ומדשן פתילתן ונותן

לתוכן שמן כמידתן ופתילה חדשה ומניחן עד הערב וזהו הטבתן דכתיב בהם בבוקר בבוקר בהיטיבו וכו' ותניא בספרי ריש פ' בהעלתך יאירו שבעת הנרות שומע אני שיהא דולקין לעולם ת"ל שיהיו מערב עד בוקר אי מערב עד בוקר יכול יכבם ת"ל יאירו שבעת הנרות הא כיצד יאירו שבעת הנרות מערב עד בוקר לפני ה' תמיד שיהא נר מערבי תדיר וכו' ומכאן תשובה להרמב"ם ז"ל שכתב בכל הנרות שאם מצאן שכבו בבוקר מטיבן ומדליקן ונ"ל שסמך לו הרמב"ם ז"ל על מה שאמרו בפ' שתי מידות דף כ"ח ע"ב אמר ר"י נר שכבתה מדשן השמן מדשן הפתילה כיצד הוא עושה מטיבה ונותן בה שמן ומדליקה ואיתמר נמי אר"י ואמרי לה אר"ח אמר רבי נר שכבתה נידשן שמן נדשנה פתילה כיצד עושה מטיבה ונותן בה שמן כמדתה ראשונה ומדליקה דאלמא בשעה שמטיבה מדליקה ולא מדליקה בשעת העלאה בין הערבים קאמר חדא דלא משמע כן ועוד דאמרינן התם יתיב ר' זריקא וקמיבעיא ליה כשהוא נותן בה שמן כמדה הראשונה או כמה שחסרה ואי מדליקה לערב קאמר פשיטא כמדה ראשונה הוא נותן לה אלא שמדליקה לאלתר קאמר ולפיכך שאל ר' זריקא וכו' ומדקאמר נר שכבתה סתם משמע דבאיזה נר דבכל שבעת הנרות קאמר ולא בנר מערבי וכו' ולי נראה דההיא בשני מזרחיים וכו' ולא בנר מערבי וכו' ולפיכך אם מצאן שכבו מדשנן ומדליקן כדי שיהא דולק עד בין הערבים וכו' עכ"ל ז"ל וחזר עוד החכם השואל ז"ל וכתב לו דדעתו נוטה דנר סתם איזה שבכל שבעת הנרות משמע ומ"מ אין מכאן ראיה להרמב"ם ז"ל דאיכא למימר דההיא בשכבתה בלילה קמיירי וקמ"ל דכבתה זקוק לה כל הלילה עד הבוקר וכו' עכ"ל של החכם השואל ז"ל וחזר הרשב"א ז"ל וכתב לו וז"ל מה שפירשת נר שכבתה בלילה איפשר לך לפרש כן אלא שאני דחיתו מפני שלא מצאתי הטבה בלילה ואם כבתה בלילה סבור אני שאינו מדשן לא שמן ולא פתילה אלא מדליקה ודיו וע"ז ישר בעיני יותר להעמידה בשני נרות מזרחים ובשכבו ביום וכו' עכ"ל ז"ל. והנה שיטת רש"י ז"ל כשיטת החכם השואל ז"ל דמפרש דמיירי בנר שכבתה בלילה. נמצא לפנינו ב' שיטות בזה הסוגיא בנר שכבה לשיטת הרמב"ם ז"ל דבכבה ביום צריך לדשנה ולהדליקה עד הערב ולשיטת רש"י ז"ל אינו אלא בשכבתה בלילה ושיטת הרשב"א ז"ל דבכבתה בלילה לא צריך לדשן כלל דלא מצינו הטבה בלילה אלא מיירי בנר מזרחיית או בנר מערבי [אולם קשה לי לשיטת רש"י ז"ל בדף פ"ט ע"א במס' מנחות דגרסינן שם ושיערו חכמים חצי לוג מאורתא עד צפרא א"ד מלמעלה למטה שיעורו וא"ד מלמטה למעלה שיעורו פירש"י ז"ל ד"ה ושיערו וכו' וז"ל שלא היה צריך יותר מחצי לוג אפילו בליל ארוך וכן נותן אפילו בליל קצר ומה שנשתייר בבוקר זורק לחוץ וכו' עכ"ל ז"ל ולכאורה קשה מההיא ספרי דמביא

הרשב"א ז"ל דלא צריך לכבות בבוקר אלא יניחנה דלוק א"כ קשה אמאי בבוקר זורק לחוץ משמע מפירש"י ז"ל דמכבה בבוקר ועל שיטת הרמב"ם ז"ל לא קשה מהך סוגיא דמסקינן שם מ"ד מלמטה למעלה שיעורו התורה חסה על ממון ישראל ע"כ ופרש"י ז"ל דאילו היו נותנין בו לוג לכתחלה ומה שמשייר למחר היו שופכין לחוץ איכא חסרון עכ"ל ז"ל ואילו להרמב"ם ז"ל אין צריך לשפוך לחוץ ז"א דהתם מיירי בשעה ששיערו אילו היו נותנין הרבה כ"כ עד שידלק יותר מיום וא"כ צריך לשפוך למחר בערב וז"פ] ולפענ"ד לתרץ דעת הרמב"ם ז"ל וקושית הרשב"א ז"ל דקפריך מהך דת"ר מערב עד בוקר תן לה מדתה שתהא דולקת מערב עד בוקר וכתב ז"ל ומכאן אנו למידין ג"כ שאם מצאן שכבו אין זקוק להן להדליקן עד הערב שאילו כן היה נותן בהם שמן כדי מדת יום ומדת לילה שהתורה לא תסמוך על הנס. ובנר מערבי בלבד הוא שהקפידה להיות דולק והולך תמיד דכתיב לפני ה' תמיד אותו שלפני ה' יהיה תמיד וכו' מפני שזהו עדותה וכדתניא בפרק כל קרבנות הציבור דף פ"ו ע"ב מחוץ לפרוכת העדות עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדותה אמר רבא זו נר מערבי שנותנין בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מדליק וממנה היה מסיים וכו' עכ"ל ז"ל ונראה לפענ"ד דאף הרמב"ם ז"ל לא ס"ל דכל שבעת הנרות צריכין להדליק תמיד כמו נר מערבי ז"א דמהכ"ת נימא כן אלא ס"ל להרמב"ם ז"ל דאותו חצי לוג שמן צריך להיות מוצת ונשרפת עד גמירא ואם כבתה זקוק להדליק אותו שיעור. כי חצי לוג ע"כ צריך להיות מוצת ונשרף במנורה כי התורה אמרה מערב עד בוקר תן לה מדתה שתהא דולקת מערב עד בוקר ע"כ מדה זו ע"כ צריך להיות מוצת ונשרף בכל יום במנורה וע"כ מיבעיא ליה לר"ז אם כשמדליק להשלים השיעור דחצי לוג אם אינו צריך אלא להשלים השיעור או שצריך ליתן שיעור שלם דאין ליתן במנורה פחות משיעור חצי לוג אבל כשכלה השמן והפתילה מאיליו שנשלם שיעורו פשיטא דאף להרמב"ם ז"ל א"צ להדליקם כי אינם נר תמיד. ותדע דהכי הוא דאל"כ למה נקט גבי פתילה שכבתה הך איבעיא דר"ז הו"ל לר"ז למיבעיא בעלמא היכא שכלתה השמן והפתילה באמצע היום אם צריך ליתן חצי לוג או עד שידלוק כל היום וע"ז לא מיבעיא ליה אלא מיבעיא ליה אם נותן שמן כמדה שחסרה אלמא דכל עיקר משום דאותו שמן צריך להיות מוצת ונשרף במנורה ע"כ לא קשה האיך סמכה התורה על הנס לשיטת הרמב"ם ז"ל וכן משמע מלשון הרמב"ם ז"ל שכתב מהו דישון המנורה כל נר שכבה מסיר הפתילה ושמן שבנר וכו' נותן בו שמן אחר ופתילה אחרת במדה והוא חצי לוג ומדליק נר שכבה הרי קמן דלא ס"ל דצריך להדליק רק נר שכבה אבל לא כבה אלא כלה השמן והפתילה א"צ להדליק אלא דווקא כשכבה משום

דאותו חצי לוג צריך להיות מוצת ונשרף במנורה. ועכשיו דזכינו בע"ה לכל אלה יתבאר הסוגיא דידן כעין חומר דגרסינן בירושלמי פתילה שכבת צריכה דישון ותו לא מידי ולא כמו שמסיים בבבלי כיצד הוא עושה מטיבה ונותן בה שמן ומדליקה אלא צריכה דישון לבד וע"כ מיירי שכבתה ביום דאי בלילה א"צ דישון לשיטת הרשב"א ז"ל והרמב"ם ז"ל כוותיה בזה וע"כ יש פנים לכאן ולכאן די"ל דס"ל כמו בבבלי דכיצד הוא עושה מטיבה ונותן בה שמן ומדליקה וע"כ צריך לדשן מיד כדי שיהא שהות ליתן בה שמן ולהדליק כי אותו חצי לוג צריך להיות מוצת ונשרף כנ"ל אבל אי לא ס"ל כבבלי אלא מדשן לבד ואינו חוזר ומדליק עד לערב א"כ א"צ לדשן מיד אלא מדשן לערב בשעת הדלקה כי אין מצות דישון רק בבוקר וע"ז שאל מה מיד ע"ז אמרי תלמידוי דר' חייא בר לולייני מעתה צריך שיהא מיצן בתמיה מיצן הוא כמו מוצת בלשון נקבה היא מוצת גבי תמר. עיין בתוס' ז"ל במס' ב"מ דף נ"ט דמוצת בלא א' קרינן שם והוי כמו ויצת אש בציון וכו' עיי"ש וה"נ גבי שמן דהוא לשון זכר קאמר צריך שיהא מיצן השמן דיהא צריך להדליק במקומו ולמה לו לדשן מיד אלא אינו מדשן עד לערב ולא כמו דמסקינן בבבלי כיצד הוא עושה מטיבה ונותן בה שמן ומדליקה משום דצריך השמן להיות מוצת ונשרף ז"א אלא אינו רק מדשן לבד ונחלקו בזה הבבלי והירושלמי מכאן ראיה לשיטת הרמב"ם ז"ל ע"כ הבבלי ומוכרח ממה דמסיק כיצד הוא עושה מטיבה ונותן בה שמן ומדליקה ואי אנר מערבי קאי מאי קמ"ל ולמה לו לסיים כיצד הוא עושה כיון דשמעינן דבעי דישון ממילא ידעינן דודאי נותן שמן אחר ומדליק ולא הול"ל אלא צריכה דישון כמו בירושלמי ולמה קאמר כיצד הוא עושה אלא ודאי דקאי על כל הנרות וקמ"ל דמדליקן לאלתר ואי לא אשמעינן כיצד הוא עושה לא הוי ידעינן כמו בירושלמי דמיבעיא לן והרמב"ם ז"ל פסק כהבבלי:

מעתה בא' בחקופת תמוז. עיין בדברינו בפנים וכבר כתבנו לעיל שיטת רש"י ז"ל והרשב"א ז"ל דרש"י ז"ל ס"ל דבבוקר מכבה והרשב"א ז"ל כתב דאינו מכבה ולכאורה מוכח מהאי סוגיא כשיטת רש"י ז"ל דס"ל דהטבה בבוקר דוקא הוא גזה"כ ומחויב לכבות ולהיטיב בבוקר ולכאורה מוכרח שיטתו מקושית ר"ש בר"י דפריך דאם מדשן השמן לא יתן בתקופת תמוז חצי לוג לנר אבל אם אינו מדשן השמן לא הפסיד כיון דמכבה בבוקר אבל אם נימא דאינו מכבה בבוקר א"כ אפילו אם אינו מדשן השמן נמי קשה ל"ל ליתן חצי לוג לכל נר כיון דאינו מכבה בבוקר. והספרי שמביא הרשב"א ז"ל לפי גירסתינו לא מוכח מידי וגי' אחרת היה לו להרשב"א ז"ל אבל לפי שיטת הרשב"א ז"ל לכאורה קשה מהאי סוגיא אבל לפי דברינו שפיר ניחא דהא דיליף הספרי מקרא

דיאירו דאינו מכבה היינו דאינו מחויב לכבות ואינו עובר על עשה דמערב עד בוקר אבל אי מכבה ל"ל בה ואינו עובר על עשה דמערב עד בוקר אבל אי אינו מדשן השמן ע"כ דמכבה משום הפסד קדשים אבל לפי דקי"ל דמדשן השמן ע"כ דאינו מכבה כיון דמותר לדלוק ואינו עובר על עשה דמערב עד בוקר למה יכבה וע"כ מניחן כמו שהוא. ונמצא דעולם שפיר סוגיין לפי כולהו מרבוותא ז"ל ודו"ק:

פרק ג

הלכה ג

תני אר"י כל עצמן לא התקינו טבילה זו אלא מפני טבילת סרך שפעמים שאדם הולך לרחוץ והוא נזכר קרי ישן שיש בידו וחוזר ובא לו תמן תנינן המשמשת שראתה נדה צריכין טבילה ר"י פוטר מה חלוק ר"י על טבילת סרך או משום אפילו טובל מהו מועיל ע"כ. הסוגיא חמורה דמאי מיבעיא ליה אי ס"ל לר"י טבילה מדרבנן או לא הלא מצינו כמה טבילות מדרבנן כמו בי"ח דבר עיין בתוס' ז"ל יומא דף ל"א ע"א בריש העמוד ונלפענ"ד דהפי' הוא מה נפיק מינה ראה קרי כלומר אם ר"י ס"ל תקנת עזרא דבעל קרי דעלמא כמו דשקיל וטרי בבבלי במס' ברכות דף כ"א ע"ב כל הסוגיא שם ושם מוכיח דע"כ ר"י ס"ל תקנת עזרא מהך מתני' גופה דזב שראה קרי וכו' עיי"ש ואילו בירושלמי לא מצינן להוכיח ממתני' הזאת כאשר נבאר בע"ה. וע"כ מיבעיא ליה ומוכח ממכלתין דידן דתני אר"י כל עצמן לא התקינו וכו' דהנה פי' טבילת סרך הוא טבילה מדרבנן וצריך ביאור למה תפס לישנא דסרך בכאן יותר מכל טבילות דרבנן בעלמא. ונלפענ"ד דבכל טבילות דרבנן כמו בי"ח דבר דהתם גזרו רבנן טומאה על הגברא או על הכלי וצריך טבילה מדרבנן וזהו הטבילה משום לתא דטומאה וטהרה נגעו בה משא"כ גבי הטבילה לכנוס לעזרה לאו משום לתא דטומאה וטהרה נגעו בה אלא טבילה בעלמא הגם שאינו חשוב לטמא ולא שום חשש טומאה דתהא הטבילה מועלת לו ליכנס לעזרה ע"י הטבילה הזאת ז"א דא"כ הא בעי הערב שמש אלא כדי שיזכור טומאה ישנה שבידו ויפרוש וע"כ איך הטבילה הזאת לטהרו מן הטומאה וכיון דלאו משום לתא דטומאה וטהרה נגעו בה אלא טבילה בעלמא זהו הנקראת טבילת סרך. ודכוותיה מצינן טבילת סרך גבי תקנת עזרא כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה תפלה וז"ל ז"ל לא מפני טומאה וטהרה נגעו בה אלא כדי שלא יהו ת"ח מצוין אצל נשותיהן וכו' ושם בה"ה גבי זב שראה קרי וכו' צריך טבילה ז"ל וכן הדין נותן שאין טבילה זו מפני טהרה אלא מפני הגזירה שלא יהו מצוין אצל נשותיהן תמיד עכ"ל ז"ל טבילה הזאת נקראת ג"כ טבילת סרך כנ"ל

כיון שאינו משום טומאה וטהרה כנ"ל ועי"ז יתבאר הסוגיא היטב בע"ה דמיבעיא ליה מה חלוק ר"י על טבילת סרך כלומר דחלוק לגמרי על טבילת בע"ק [או דלעולם א"ל תקנת עזרא ולא פליג על טבילת סרך אלא דווקא גבי זב שראה קרי פליג אפילו משום טובל מהו מועיל וע"ז מפרש מה נפיק מינה ראה קרי בעלמא א"ת חלוק ר"י על טבילת סרך ד"ת הוא בתמיה דהא פשיטא דאינו ד"ת ואלא מדדבנן ואינה אלא טבילת סרך וחלוק ר"י על טבילת סרך א"ת אפילו טובל מהו מועיל מועיל הוא שהוא טובל בב"ק דעלמא ומביא ראיה כהדא דתני אר"י כל עצמן לא התקינו טבילה זו אלא מפני טבילת סרך וכו' הדא אמרה לא חלק ר"י על טבילת סרך אלא משום אפילו טובל מהו מועיל אבל תקנת עזרא דהיא טבילת סרך לא חלק ר"י. והא דלא פשטינן בירושלמי דר"י א"ל טבילת ב"ק כמו דפשטינן בבבלי מהך מתניתן גופה דזב שראה קרי וכו' והמשמשת שראתה נדה וכו' למאן קתני לה אילימא לרבנן השתא ומה זב שראה קרי דמעיקרא לאו בר טבילה הוא מחייבי רבנן וכו' אלא פשיטא לר"י קתני ודווקא גבי זב שראה קרי הא קרי בעלמא חייב ע"כ עיין בבבלי ולכאורה קשה למה לא פשיט הירושלמי כן ממתניתין גופה נראה לפענ"ד דאזלי הבבלי והירושלמי לטעמייהו דגרסינן בירושלמי ספ"ג דברכות עד כדון זב שראה קרי ואפילו קרי שראה זב מועיל הוא שהוא טובל וכו' וכל הסוגיא שם חמורה מאוד וכל המפרשים ז"ל כתבו שיש טעות הדפוס והגיה כל אחר לפי דרכו ולאחר ההג"ה אינו מובן לי הפירוש וע"כ נראה לפענ"ד שאין שום הג"ה אחרת והסוגיא כמו שהיא מתבארת בטוב טעם דהנה מצינו כמה פעמים דהגמ' מיבעיא איבעיא שהוא מוכח מסיפא בפשיטות ועכ"ז דרך הש"ס דמיבעיא ליה וכן דרך הש"ס בבבלי וירושלמי ולדוגמא בבבלי בהאי סוגיא גופיה דמיבעיא ליה בב"ק שראה זוב עד כאן לא פטר ר"י אלא בזב שראה קרי דמעיקרא לאו בר טבילה הוא וכו' ת"ש המשמשת שראתה נדה וכו' ואף דבעל האיבעיא ידע ג"כ סיפא דמתניתין מ"מ דרך הש"ס כן וכן לדוגמא בירושלמי ספ"ב דמס' שביעית מהו לכתוב לאשה על נכסי בעלה נשמעינה מן הדא וכן ליתומים על נכסי אפוטרופס וכו' עיי"ש דמיבעיא ליה ברישא אם היה היפך מהבבא זו ופשיט מסיפא ומיבעיא אם היה בהיפך מבבא זו ופשיט מרישא דברישא תני בבא אחד ובסיפא תני בבא שני בענין אחר בהיפוכו. והנה בבבלי במס' מנחות איבעיא דלא איפשיטא אם חל טומאה קלה על טומאה חמורה ולאביי פשיטא ליה ולרבא מספקא ליה. וגרסינן במס' נדה דף ל"ז מזובה ולא מנגעה מזובה ולא מלידתה ופירש"י ז"ל שם דיכולה לטבול מטומאת זיבה אע"פ שהיא עדיין טמאה מנגעה או מלידתה ולכאורה קשה האיך קאמר ר"י דאינו מועיל הטבילה לקרי משום דאין טבילה

אלא המטהרת והוא עדיין טמא מחמת הזיבה אכן ז"א דדווקא התם גבי זבה ומנוגעת דטומאות חלוקות הן ולא ראי זה כראי זה דזה חמור בענין זה וזה חמור לזה עיין במס' פסחים דף ס"ז עיי"ש א"כ כשטהור מטומאה אחת הרי נופל ממנו החומרות שהיה עליו מטומאה זו ולא נשאר עליו רק החומרות של טומאה אחרת א"כ לכל הפחות מהני ליה הטבילה שנטהר מטומאה זו ונטהר מחומרות שבאותו הטומאה כמו פריעה ופרימה או מטומאת אדם וכלי חרס שיש בטומאה זו משא"כ בזו אבל הכא גבי זב שראה קרי שאין לקרי שום חומרא דמטמא יותר מבזב א"כ לאיזה דבר נטהר בטבילתו הא הרי הוא בטומאתו לאחר שעלה מן הטבילה כמו קודם שירד לטבול ע"כ ס"ל לר"י דלא מועיל הטבילה ורבנן ס"ל דאעפ"כ צריך לטבול והטעם שלהם כמו שכתב הרמב"ם ז"ל הנ"ל דלאו משום טומאה וטהרה נגעו בה אלא כדי שלא יהו מצוין אצל נשותיהן עיי"ש. ועפ"י הדברים הללו שהקדמנו יתבאר בטוב טעם הסוגיא הזאת דפשיטא ליה להירושלמי דאין חל טומאה קלה על טומאה חמורה. וע"כ בזב וקרי לא חל כלל הקרי וכאילו אינו כלל ב"ק חשוב ועכ"ז מיבעיא טבילה לדרבנן משום הטעם שכתב הרמב"ם ז"ל דלאו משום טומאה וטהרה נגעו בה אלא כדי שלא יהו מצוין אצל נשותיהן א"כ אע"ג דלא חל הטומאה דקרי מ"מ צריך טבילה כדי שלא יהו מצוין ובזה שפיר מהני הטבילה לד"ת אבל בקרי שראה זוב דטומאה קלה קודם ואז חל הקרי וא"כ יש להסתפק אם מועיל הטבילה דהא הרי הוא ב"ק לאחר הטבילה כמו קודם הטבילה והרי ב"ק אסור מד"ת וא"כ מה מועיל לו הטבילה שיהא מותר בד"ת הא קי"ל דב"ק אסור בד"ת וע"כ מיבעיא ליה אליבא דרבנן עד כדון זב שראה קרי אז שפיר מהני הטבילה לכו"ע כיון דלא הוי ב"ק מעולם ורק אסור בד"ת כדי שלא יהו מצוין אצל נשותיהן שפיר מהני הטבילה אבל מיבעיא אפילו בקרי שראה זוב דאז הוא ב"ק גמור וכן הוא ב"ק לאחר הטבילה כמו קודם הטבילה וב"ק אסור בד"ת ע"ז קאמר מועיל הוא שהוא טובל בתמיה נשמעינה מן הדא המשמשת שראתה נדה צריכין טבילה אלמא דאפילו כשהוא ב"ק לאחר הטבילה כמו קודם הטבילה עכ"ז מועיל הוא לד"ת כיון דסוף סוף אינו משום לתא דטומאה וטהרה אלא כדי שלא יהו מצוין וכו' הילכך אע"פ שהוא ב"ק מ"מ אינו אסור בד"ת לאחר הטבילה והשתא איבעיא אליבא דר"י מה טעם דר"י משום שאין שם לטומאה קלה אצל חמורה או משום אפילו טובל מהו מועיל וא"כ לפ"ז גבי זב שראה קרי דלכו"ע מועיל טבילתו דהא לא היה ב"ק מעולם וטבילתו רק כדי שלא יהא מצוין וא"כ אם נימא דטעמא דר"י משום מה מועיל א"כ לא יחלוק ר"י רק אסיפא על משמשת שראתה נדה אבל לא ארישא ופשיט הגמ' מרישא מה נפיק מביניהון ראה קרי ר"ל דינא דרישא זב שראה קרי

דא"ת דטעמו משום מה מועיל שטובל א"כ דווקא במשמשת שראתה נדה צ"ל שפוטר אבל לא ברישא בראה קרי. ולפ"ז אין תימר מה מועיל שהוא טובל ע"כ מועיל הוא שהוא טובל וא"כ למה פטר ר"י גם בראה קרי ברישא דמתניתין הוי לית טעמא דלא אלא משום שאין שם לטומאה קלה אצל חמורה. וכה"ג איכא מפורש בירושלמי מס' סוכה פ"ג ה"ב דמה נפיק מביניהון הוא פשיטות על האיבעיא דא"כ נפיק מביניהון וא"ת כך קשיא מתניתין עיי"ש דמפורש כן וכיון דמסיק דהכי הוא משום שאין שם לט"ק אצל חמורה השתא מיבעיא ליה עד כדון שהיתה ט"ק בסוף היתה ט"ח בסוף כמו בראה קרי ואח"כ זוב ופשיט מסיפא גבי משמשת שראתה נדה ופשוט הפי' בירושלמי בע"ה על נכון. והשתא לפי דברינו שפיר ניחא דלהירושלמי לא מצינו למיפשט מהסיפא דהמשמשת שראתה וכו' למאן קתני לה אילימא לרבנן השתא ומה בזב וכו' דמעיקרא לאו בר טבילה הוא וכו' משמשת וכו' לא כ"ש ז"א דאליבא דרבנן ע"כ איצטריך לאשמעינן כדדייק הירושלמי אליבא דרבנן עד כדון בזב שראה קרי ואפילו קרי שראה זוב מועיל הוא שהוא טובל ומסקינן דמוכח מסיפא המשמשת שראתה נדה וכו' א"כ א"ל דר"י פליג על טבילת ב"ק בעלמא ומשמשת שראתה נדה לרבנן קתני לה אבל בבבלי מדייק שפיר דר"י ס"ל טבילת ב"ק בעלמא דאל"כ משמשת וכו' למאן קתני לה אילימא אליבא דרבנן השתא וכו' ול"ל דקמ"ל דאפילו במשמשת וכו' מועיל הוא שהוא טובל ז"א דא"כ תיפשוט הא דבעי רבא אם חל טומאה קלה על טומאה חמורה דאי ס"ד דחל א"כ מה לי זב שראה קרי או משמשת שראתה נדה לענין אם טובל מה הוא מועיל כיון שבשניהן חל ב"ק א"כ אדרבה זב שראה קרי צ"ל יותר פטור מטבילה ממשמשת דהשתא זב שראה קרי דמעיקרא לאו בר טבולי משמשת וכו' דמעיקרא בד טבולי ואי משום דבזה מועיל ובזה אינו מועיל ז"א כיון דיש שם לטומאה קלה אצל ט"ח א"כ תרווייהו שוין בוה אלא ע"כ דלר"י איצטריך לאשמעינן הסיפא וש"מ דבב"ק בעלמא מחייב טבילה משא"כ לשיטת הירושלמי איצטריך לאשמעינן הסיפא אליבא דרבנן דמועיל טבילה א"כ מנ"ל דר"י ס"ל טבילה בב"ק דעלמא ע"כ מוכרח מברייתא דידן דר"י א"ל טבילת סרך ודו"ק:

פרק ה

הלכה א

הותירו שעירים ע"ד דשמואל אם עולה נפדית לא כ"ש חטאת ע"ד דר"י ר"ז אמר ירעו אר"ש בר רב יצחק מקייצים בה את המזבח וקשיא יש חטאת קריבה עולה א"ר יוסי שניא היא שאין קרבנות ציבור נקבעים אלא בשחיטה אר"ח בר תרדיון תניי ב"ד היא

על המותרות שיקרבו עולות ע"כ. הסוגיא הזאת צ"ב להבין הנפ"מ בין חטאת לתמידין דבתמידין ירעו ובחטאת מקייצים וראיתי בנו"י ז"ל דמפלפל טובא דהאיך נתחלפו בין בבלי וירושלמי בזה הענין מהיפוך להיפוך דבבבלי גרסינן ולר"ש דל"ל לב ב"ד מתנה עליהם מאי עבדי בהו א"ר יצחק אר"י מקייצין בהם את המזבח אמר רבי שמואל בר רב יצחק ומודה ר"ש בשעירי חטאת שאין מקייצין בגופן אלא בדמיהן הכא היא דמעיקרא עולה והשתא עולה אבל התם דמעיקרא חטאת והשתא עולה גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה והירושלמי ס"ל לרשבר"י להיפוך דתמידין ירעו ובחטאת מקייצים ורשבר"י ס"ל גופיה בבבלי להיפוך. ונראה לפענ"ד דהסוגיות מתפרשות יפה שיטת הבבלי ושיטת הירושלמי דשיטת הבבלי הוא דקאי רשבר"י אליבא דר"ש כדגרסינן שם בהדיא ולר"ש דל"ל לב ב"ד מתנה עליהן מאי עבדין להו ע"כ ס"ל לרשבר"י דמודה ר"ש בשעיר חטאת שאין מקייצים בגופו משא"כ להירושלמי דקאי אליבא דר"י ע"כ אף בשעיר חטאת מקייצין כמו שנבאר בע"ה והוא דר"ש ל"ל לב ב"ד מתנה עליהן כדמוכח ממתניתין דשבועות יקרבו זב"ז כדאיתא בתוס' ז"ל דף י"ב ד"ה מקייצין וכו' עיי"ש והטעם דמקייצין אליבא דר"ש הוא לאו דתנאי ב"ד הוא על המותרות שיתרבו עולות כמו דאיתא בירושלמי ז"א דר"ש ל"ל לב ב"ד מתנה אלא טעמו כמו דאמר במשנה שיקרבו זב"ז הואיל וכולן באין לכפר על מקדש וקדשיו ופירש"י ז"ל אע"ג דלאו היינו ההיא כפרה גופה כיון דשייכי במקצתה קרב לה ה"נ אלו שלקחו לצורך תמידין ולא הוצרכו יקרבו לקייץ המזבח שהרי לשם עולה הופרשו וקייץ נמי עולה הוא עכ"ל ז"ל. ע"כ קאמר ר"ש בר"י דמודה ר"ש בשעירי חטאת דלא מקייצין בגופן דלא דמי. למתני' דהתם כולן באין לכפר על מקדש וקדשיו ולשם עולה הופרש וקייץ נמי עולה הוא וליכא למיגזר משא"כ הכא דקודם כפרה הוא חטאת ולאחר כפרה עולה גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה ודווקא בדבר דשייכי במקצתה ליכא למיגזר דהפרשה והקרבה בשם אחת אע"ג דלאו ההיא כפרה גופה אבל כשהפרשה והקרבה בשני שמות גזרינן וראיה לזה מר"ש גופיה כדמסיק אביי אף אנן נמי תנינא פר ושעיר של יום הכיפורים שאבדו וכו' ר"א ור"ש אומרים ירעו וכו' אלמא דר"ש גופיה ס"ל דירעו וזהו לשיטת הש"ס דילן משא"כ סוגית הירושלמי לא קאי אליבא דר"ש אלא אליבא דר"י וה"פ בירושלמי ואך מתחלה נדקדק דיקדוק אחד דגבי תמידין גרסינן אליבא דר"י דנפדין כפסולי המוקדשין וגבי שעירים גרסינן ע"ד דר"י ר"ז אמר ירעו מ"ש דגבי תמידין לא גרסינן רעו אלא כפסולי המוקדשין א"ו דה"פ דשמואל ס"ל דנפדו כתמימין כדפירשנו דהוי קדושת דמים משום לב ב"ד מתנה כנ"ל ור"י ס"ל דנפדו כפהמ"ק פי' אם רוצה לפדות אז דווקא כפהמ"ק

באם שנסתאבו אבל לא כתמימים לבד"ה דס"ל דלב ב"ד מתנה הוא כדמסיק בסמוך הוא דהתנה ב"ד דמותר יקרבו עולות אבנ לא תקנו ב"ד שיהא קדושת דמים ז"א דהוא עדיין בקדה"ג אלא אם נסתאבו או הן נפדין וע"כ לא קאמר דירעו דאז הוי משמע דירעו דווקא ז"א דלא בעי רעיה אלא יקרבו לקייצים. אלא דקאמר דלא כדס"ל לשמואל דטעון פדייה נפדו כתמימים ז"א אלא דנפדו כפהמ"ק דווקא כשנסתאבו ופליג על שמואל לענין פדייה דשמואל ס"ל דלב ב"ד מתנה שיפדו דהוי קדושת דמים ע"ז פליג ר"י דז"א דלענין פדייה לא התנו ב"ד אלא דתנאי ב"ד הוא על המותרות שיקרבו עולה אבל לענין פדייה אין נפדין אלא כפהמ"ק דווקא ובעי לענין שעירים ומפרש דאליבא דשמואל אין נפ"מ כלל בין תמידים לשעירים דאם עולה נפדית שכולה לגבוה לא כ"ש חטאת ע"ד דר"י ר"ז אמר ירעו ולא יקייצו משום דאין חטאת קריבה עולה ואם כן אם יקריב עכשיו עולה גזירה שמא יקריב עולה קודם כפרה ואין חטאת קריבה עולה אר"ש בר"י מקייצים בה וכו' דלא איכפת לן אם נעשה מחטאת עולה אפילו קודם כפרה ע"ז פריך ויש חטאת קריבה עולה ומשני שניא היא הכא גבי חטאת ציבור שאין קרבן ציבור נקבע אלא בשחיטה וא"כ שפיר קריבה מחטאת לעולה ונמצא דאליבא דר"י איכא פלוגתא דר"ז ס"ל דאליבא דר"י לא דמי שעירין לתמידין דבתמידין יהא לקיץ ובשעירים ע"כ ירעו משום דכיון דהפרשה והקרבה לאו משם אחד הוא אינו קרב אלא דווקא בתמידין דמעיקרא עולה והשתא עולה ולא שייך למיגזר אטו לפני כפרה שמא יקריבנו עולה קודם שניתותר דמאי איכפת לן אם יקריבנו עולה הא באמת עולה הוא אבל מחטאת לעולה לא איפשר שמא יקריבנו עולה קודם שניתותר ואין חטאת קריבה עולה ור"ש בר"י אמר דמקייצים בה את המובח ודמי חטאת לעולה כמו אליבא דשמואל דמי חטאת לעולה לענין פדייה כן אליבא דר"י דמי חטאת לעולה לענין מקייצים [משום דס"ל דלב ב"ד מתנה על הקייצים אפילו מחטאת לעולה כמו דמסיק] ופריך ויש חטאת קריבה עולה בשלמא עולה מקייצים לעולה שפיר דמעיקרא לעולה והשתא עולה אך כפרה אחריתי אבל עולה הוא מתחלה ועד סוף משא"כ מחטאת היך קריבין עולה ושמא יקריב עולה גם קודם ומשני שניא היא שאין קרבנות ציבור נקבעים אלא בשחיטה כפי' התוס' ז"ל דף י"ב ע"ב ד"ה ואף וכו' דמפרשין דלב ב"ד מתנה על כל קרבן אע"פ שנקבע בשם זה מ"מ קודם השחיטה יכולין לשנותו לשם אחר כאילו לא נקבע מעולם בשם הראשון והוא משום לב ב"ד מתנה ע"ז עיי"ש בתוס' ז"ל וה"נ שפיר משנין אותו מחטאת לעולה לעולם גבי ק"צ כמו דמסיק אר"ח בר תרדיון תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקרבו עולות פי' הוא עצמו יקרב עולה מדלא קתני שיביאו עולות דהיה משמע מדמיהן ונקט שיקרבו עולות כדאיתא בתוס' ז"ל דף י"ב ע"א

ד"ה תניא עיי"ש ותמצא כן [וע"כ ממילא לא שייך הגזירה אטו לפני כפרה דלפני כפרה נמי שפיר יכולין לשנותו לעולה כין דלב ב"ד מתנה] ע"כ ניחא הא דלכולהו תנאי גבי שעיר יוה"כ שאבדו וכו' דאו תמות או ירעה ולא מקייצים בו ואילו הכא גבי מותרות מקייצים משום דשאני מותרות דלב ב"ד מתנה משא"כ באבוד דלא אמרינן לב ב"ד מתנה כדאיתא בש"ס דילן דף י"א ע"ב במס' שבועות עיי"ש בתוס' ז"ל דף י"א ע"ב ד"ה ר"ש דבכל אבודין לב ב"ד מתנה עליהן מלבד גבי פר ושעיר של יוה"כ וכן שעירי ע"ז משום דלא שכיחי ואביי המביא סיעתא משעיר יוה"כ שאיבדו דירעה ולא מקייצים בה למותר חטאת היינו משום דמביא ראיה מר"ש לר"ש אלמא דלא ס"ל לב ב"ד מתנה ומסקנא דמילתא דתלי זב"ז דלר"ש דל"ל לב ב"ד מתנה א"כ אין סכין מושכן דהוא רק מטעם לב ב"ד מתנה כדאיתא בתוס' ז"ל הנ"ל וא"כ ע"כ דגזרינן אטו לפני כפרה דהא לפני כפרה אי איפשר לשנותו מחטאת לעולה אף בקרבנות ציבור וע"כ דר"ש ס"ל דגזרינן כדמוכח ממתניתין דשבועות הנ"ל דמשיב ר"ש משום דכולן באין על מקדש וקדשיו ופירש"י ז"ל הנ"ל א"כ ע"כ בשעירי חטאת גזרינן כו' וגם ראיה מר"ש גופיה דס"ל גבי פר ושעיר של יוה"כ ירעה ולא קרב גופיה כמו דמייתי אביי ראיה ול"ל דהתם שאני משום דפר ושעיר של יוה"כ דלא שכיחי כדאיתא בתוס' ז"ל הנ"ל אבל בשעירי חטאת דשכיחי לב ב"ד מתנה דיהא מותר לשנותו קודם השחיטה א"כ ליכא למיגזר אטו לפני כפרה ולכ"ז אין ראיה מר"ש דפר ושעיר של יוה"כ זולת מר"ש דמתניתין דשבועות הנ"ל ז"א דהא ר"ש ל"ל לב ב"ד מתנה. אבל לשיטת הירושלמי אליבא דר"י דס"ל לב ב"ד מתנה א"כ אף בשעיר חטאת מקייצים והוא משום לב ב"ד מתנה שלא יקבע אלא בשחיטה וממילא ליכא למיגזר אטו לפני כפרה וע"כ תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקרבו הן עצמם עולות משא"כ בפר ושעיר של יוה"כ דלא שכיחי ולא התנו ב"ד עליהן שיכול לשנותו לעולות. ודו"ק:

מלא קומצו. עי' בפנים עי"ז יאיר לך עיניך במס' שקלים פ"ו דגרסינן שם לבונה לא יפחות מקומץ נאמר כאן אזכרתה ונאמר להלן אזכרתה מה אזכרה האמורה להלן מלא קומץ אף אזכרה האמור כאן מלא קומץ אי מה אזכרה האמורה להלן שני קומצין אף אזכרה האמורה כאן שני קומצין א"ר אילא כלום למדו לקומץ אלא ממנחת חוטא מה להלן קומץ החסר פסול אף כאן קומץ החסר פסול אר"י מילתא דר"א אמרה המתנדב לבונה מביאה בקומצו של כהן כו' אפילו בקומץ הבעלים ע"כ והסיגיא חמורה מאוד והק"ע והפ"מ ז"ל הגי' הרבה ועדיין לא מובן לי הפירוש של הסוגיא וכאשר הצעתי כן היא נוסחה הישנה. ועפ"י דברינו יומתק כדבש הסוגיא כפתור ופרח בע"ה. דהנה בת"כ פ' ויקרא

גבי מנחת נדבה גרסינן ר"ש אומר נאמר כאן אזכרתה ונאמר להלן אזכרתה מה אזכרתה האמורה כאן מלא קומצו אף אזכרתה האמורה להלן מלא קומצו כן גי' הראב"ד ז"ל ורבינו ישעיה הראשון ז"ל ורבינו הלל ז"ל ובת"כ פ' אמור גבי לחה"פ גרסינן ג"כ כלשון הזה אך מוחלפת תיבת כאן ולהלן והכי גרסינן שם מה אזכרה האמורה להלן מלא קומצו אף אזכרה האמורה כאן מלא קומצו מלמד שהיא טעונה שני קומצים מלא הקומץ לסדר הזה ומלא הקומץ לסדר הזה ע"כ. והוין סברין בני הישיבה דהג"ש דר"ש הוא לחה"פ ממנחה לענין שיעורא דלבונה הוא קומץ ולא הוי מדייקינן הברייתא דר"ש דקאמר מלא הקומץ תיבת מלא ס"ל דתפס לישנא דמלא הקומץ אבל לא לדיוקא וע"כ פירשו להטעם דמתני' דלבונה לא יפחות מקומץ הוא מהאי ת"כ ומביאין הת"כ לוה אי מה להלן ב' קומצים אף כאן שני קומצים כיון דילפת ג"ש דאזכרתה דלחה"פ ממנחה דלבונה דלחם הפנים הוא בקומץ כמו במנחה וילפינן כל לבונה דהוא בקומץ מלחה"פ א"כ דגמרינן מלחה"פ למנחה א"כ אמאי לא ילפית ג"כ לבונה מלחה"פ כמו דהתם ב' קומצין אף כאן גבי כל לבונה ב' קומצין א"ר אילא כלום למדו לקומץ מלחה"פ אלא ממנחת חוטא כו' פי' דר"א פליג על בני הישיבה דמפרשין הברייתא דילפינן הג"ש לחה"פ ממנחה דבעינן קומץ והלבונה גמרינן לכל לבונה ז"א דכלום למדו לקומץ מלחה"פ ז"א אלא ממנחת חוטא והוא כמו דמפורש בבבלי במס' מנחות דף ק"ו ע"ב דכתיב והרים ממנו בקומצו מסולת המנחה ומשמנה ואת כל הלבונה מקיש לבונה להרמה דמנחה מה הרמה דמנחה קומץ אף כאן קומץ ע"כ הרי דידעינן דלבונה בעי קומץ כמו מנחת חוטא אבל לא ידעינן אם קומץ חסר או קומץ מלא דילמא סגי בקומץ חסר דמנחת חוטא גופיה דגבי' כתיב קרא ואת כל הלבונה הנ"ל לא ידעינן אם צריך להיות מלא הלבונה דהתם לא כתיב מלא קומצו אלא בקומצו וא"כ מנ"ל דלבונה צריך להיות מלא קומץ ע"ז יליף ר"ש ג"ש אזכרתה דלבונה ואזכרתה דמנחה מה להלן מלא קומצו אף כאן מלא קומצו דמה להלן קומץ החסר פסול אף כאן קומץ החסר פסול וע"כ למד ר"ש גבי לחה"פ לשיעור לבונה כמה יהא דצריך להיות ב' מלא קומצו וקומץ החסר פסול ובאמת ידעינן שיעור לבונה בעלמא רק ממנחת חוטא ושם לא בעינן ב' קומצים ורק אמר הג"ש דאזכרתה לחה"פ ומנחה דמה אזכרתה דלהלן קומץ החסר פסול אף כאן קומץ החסר פסול וע"כ מסיים בברייתא דר"ש מלמד שהיא טעונה ב' קומצים מלא קומץ לסדר זה ומלא קומץ לסדר הזה [ואי היה קומץ החסר כשר גבי מנחת חוטא גופי' דכתיב בקומצו ולא היה הגז"ש דאזכרתה כאן מלהלן וכ"כ דמיחסר טפי מעלי א"כ היה די בקומץ אחד ויהיה די לב' סדרים מעט לזה ומעט לזה דהא לא גמרינן דבעינן לקיים גבי לבונה דין קמיצה ז"א

אלא דגמרינן לשיעור כמה לבונה צריך ליתן ואי קומץ החסר כשר די מעט לזה ומעט לזה אבל כדבעינן מלא א"כ בעינן מלא קומץ לכל אחד אבל מג"ש דאזכרתה אזכרתה דלמד ר"ש לבונה דלחה"פ ממנחה א"כ ע"כ דגבי לחה"פ בעינן ב' קומצין כמו דמסיק מלא הקומץ לזה ומלא הקומץ לזה ותיבת מלא דוקא היא. והשתא לא קשה דניבעי בכל לבונה ב' קומצין ז"א דהא עיקר דידעינן דלבונה היא קומץ הוא דגמרינן ממנחה והתם די בקומץ אחד וג"ש דלחה"פ הוא רק לגלות אמלא קומץ בסתם לבונה ומלא קומץ לא ידעינן מהיקש דהתם כתיב בקומצו ולא ילפינן למד מלמד בקדשים וראיה לדברינו אלה דכן גרסינן במס' יומא בירושלמי פ' הוציאו לו דמה להלן קומץ החסר פסול אף כאן קומץ החסר פסול. והוא מפורש דילפינן בקומצו ממלא קומצו א"כ הרי מוכח כדברינו וגם מדויק הוא דקאמר בת"כ מלא קומצו כמה פעמים תיבת מלא ור' אילא אמר כלום למדו קומץ מלחה"פ ולא קאמר כלום למדו מלא קומץ דהא עד כאן תנינן בכל הסוגיא תיבת מלא קומצו. ועל פי דברינו נתפרש ומדויק וגם מדויק הא דנקט תיבת חוטא דהיל"ל אלא ממנחה. ועל פי דברינו מדויק כמובן. ועל זה קאמר ר"י מילתא דר"א אמרה המתנדב לבונה מביאה בקומצו של כהן כיון דגמרינן ממנחה מה להלן קמיצת כהן אף כאן כהן דהתם במנחה כתיב כהן מה שאין כן לבני הישיבה דלמדו מלחם הפנים והתם לא כתיב כהן. ודו"ק:

הלכה ד

נתן מכלי קודש כו'. עיי' בפנים וע"י דברינו יתבאר שפיר ויאיר עינינו בשיטת הבבלי ופירש"י ז"ל דף נ"ח ע"א דגרסינן שם בעי מיניה רמב"ח מרב חסדא הניח מזרק בתוך מזרק וקיבל את הדם מהו מין במינו חוצץ או אינו חוצץ א"ל תניתוה נתן את המלא בריקם מאי לאו הושיב מזרק מלא לתוך מזרק ריקם לא עירה מתוך מזרק מלא לתוך מזרק ריקם ולכאורה צ"ב האיך היה ס"ד דהושיב מזרק מלא לתוך מזרק ריקם דלמה עשה כן לעשות כובד לכה"ג הא מצינו ביוה"כ דחזרו לעשות קל לכה"ג כדקי"ל בכל יום כבד והיום קלה בכל יום ידה קצרה והיום ארוכה כדי להקל על כה"ג ולמה הושיבו מזרק בתוך מזרק ביוה"כ להכביד על כה"ג במעשה הזאת שאין עושין כן בכל השנה. וע"פ הירושלמי הוה ניחא דרב חסדא ס"ל דמכלי קודש לתוך כלי קודש פסול וע"כ קשה המתניתין האיך עירה דם הפר לתוך דם השעיר א"כ הוי מכלי קודש לתוך כלי קודש אחר ע"כ מפרש דהושיב אחר המזרק הזה לתוך המזרק הראשון שנתרוקן ככת כדי שיהא הזייה מב' כלים הראשונים שקיבל הדם לתוכן וע"כ פירש"י ז"ל וז"ל הושיב מזרק מלא לתוך מזרק ריקם שעירה ממנו עכ"ל וזהו הכוונה שהושיבו לכלי הראשון

דווקא וע"כ מוכח מזה דמב"מ אינו חוצץ ולפיכך כשמסיק הגמ' במסקנא דעירה מזרק מלא לתוך מזרק ריקם פרש"י ז"ל דחוזר ומערה מזרק מלא לתוך מזרק ריקם עכ"ל ז"ל ולא מסיים רש"י ז"ל לתוך מזרק ריקם שעירה ממנו כדפירש בדברי רב חסדא לעיל והוא ברור כדברינו דלדברי ר"ח ע"כ דהושיב מזרק מלא לתוך מזרק ריקם ע"כ שהשיבוהו לתוך מזרק הראשון שעירה ממנו והוא הכלי הראשון שקיבל הדם בתוכו משום דס"ל לר"ח דמכלי קודש לתוך כלי קודש אחר פסול וע"כ מכריח המתניתין להושיב מזרק לתוך מזרק אפילו שיכבד על כה"ג וע"כ מוכיח ר"ח ממתניתין דמב"מ אינו חוצץ אבל בהמסקנא א"צ לכלי הראשון דוקא אבל ר' חגי בירושלמי ס"ל דמוכח ממתניתן דמכלי קודש לתוך כלי קודש כשר ומפרש להמתני' דעירה מתוך כלי מלא לתוך כלי אחר ריקם ואך דנחלקו ר"מ ור"י בר"ב בפירוש מלא וריקם דר"מ מפרש דדם השעיר נקרא ריקם לנגד דם הפר והוא כסברת התו"י ז"ל והסברא של התו"י ז"ל הוא שיטת ר"מ בירושלמי ור"י בר"ב מפרש כש"ס דילן דחוזר אח"כ ומערה אח"כ לאחר שנתמלא הכלי מדם הפר ומדם השעיר מערה אפילו לתוך כלי אחר ומוכח מהך מתניתין דמכלי קודש לתוך כלי קודש אחר כשר ודו"ק:

סליק פירקא בסייעתא דשמיא